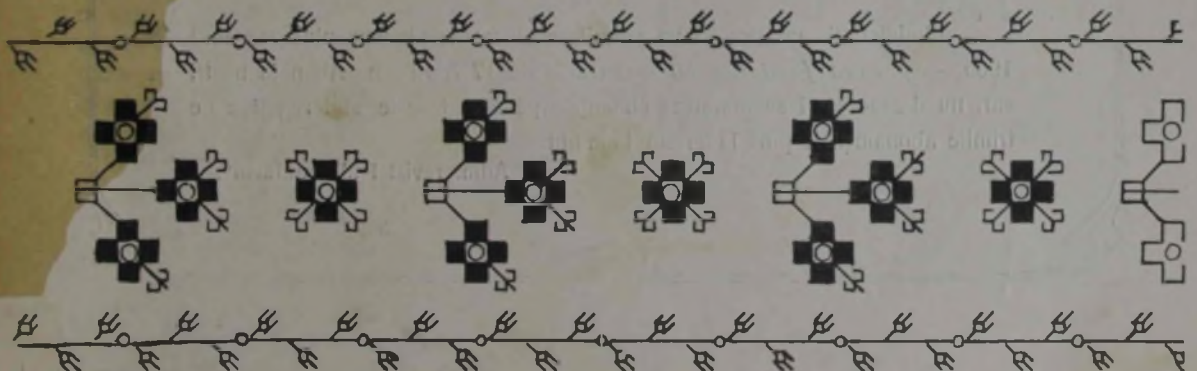
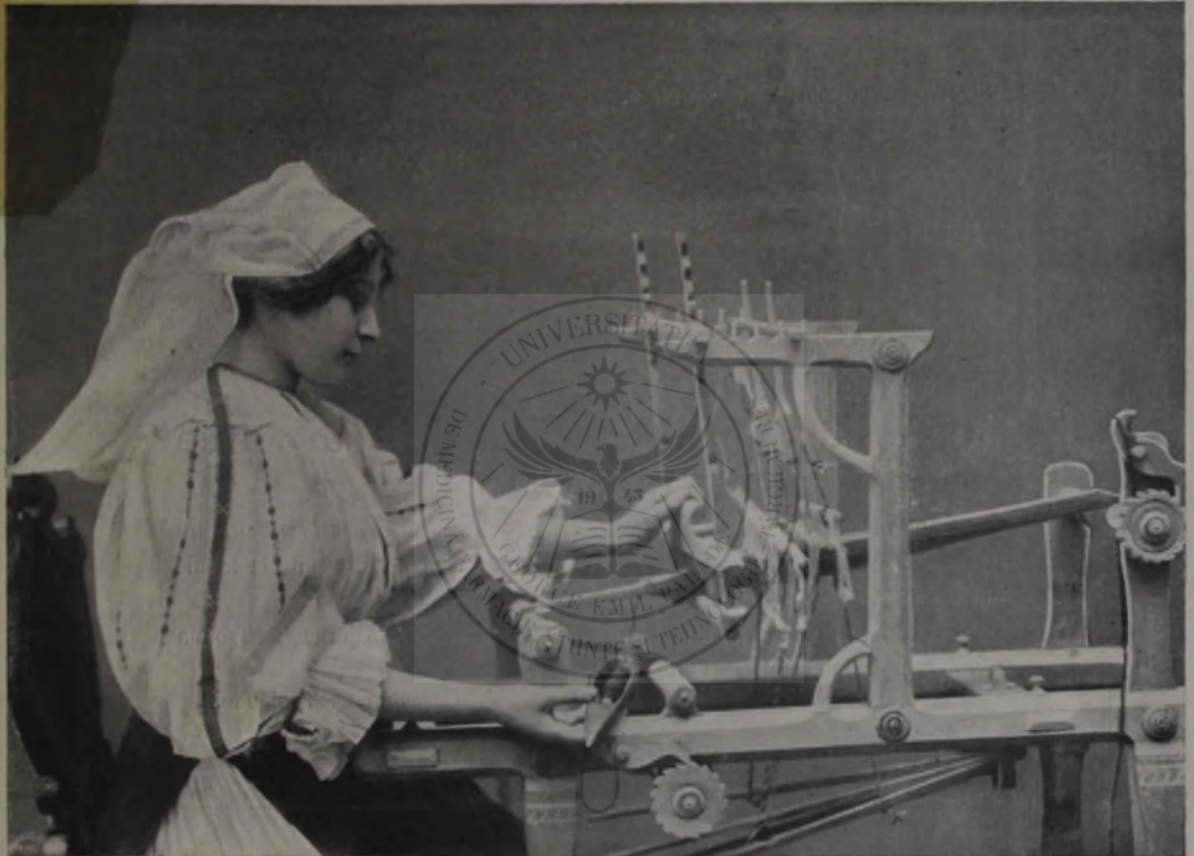
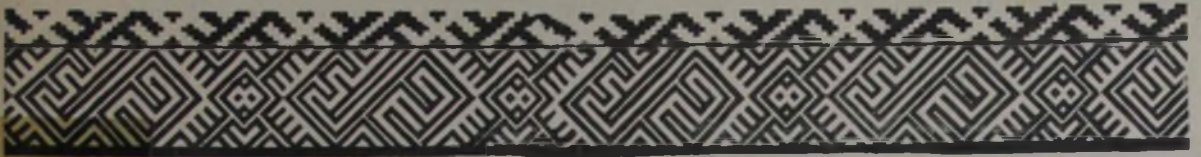

PM. 72

5

„LUCEAFĂRUL“

22 OCT 2019

15 JUN 1973

„LUCEAFĂRUL“

Anul IV. o o o o o o o Budapesta, 15 Martie st. v. 1905. o o o o o o o Nrul 6.

APARE SUPT DIRECȚIA D-LOR:

ALEXANDRU CIURA, OCTAVIAN GOGA, OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU.

Orice reproducere din revista noastră, fără învoirea prealabilă a redacțiunii, e strict oprită, și se va urmări conform legilor.

Red. „LUCEAFĂRUL“-uî.

Premiul „Luceafărul“-uî.*

Revista noastră publică un nou concurs de
50 coroane pentru cea mai bună poezie originală.

Autorii sînt rugați a-și trimite lucrările — *netscălitte, dar însoțite de un plic închis coprinzînd numele lor,* — la adresa revistei noastre pînă la termenul de *1 Mai a. c.*

Premiul se va da autorului poeziei care va întruni majoritatea absolută a voturilor primite dela ceilalții noștri.

Octavian C. Tăslăuanu.

* Ziarele și revistele noastre sînt rugate a reproduce aceste șire

Aviz abonaților.

Administrația noastră își va permite să incaseze abonamentul pe sem. I 1905, — *pe calea oficiului poștal* — cu ziua de 17 Aprilie n. Abonații noștri cari nu doresc să li se înmîneze chitanțele pe această cale, sînt rugați a ne trimite abonamentul pînă la termenul amintit.

Adm. revistei „Luceafărul“.

„DIN ORNAMENTICA ROMÂNĂ.“

Albumul artistic de cusături și țesături țărănești, întocmit din încredințarea comitetului reuniunii agricole române din Sibiiu de dl Dimitrie Comșa, cuprinde o adevărată comoară de artă, care chiamă la viață bogății și frumuseți necunoscute pînă acuma, și apare în niște vremuri, cînd lumea artistică s'a întors cu o deosebită dragoste și luare aminte cătră produsele artei populare. Ne vine tocmai acum, cînd cărturaril noștri de pretutindenî încep a se convinge tot mai mult că baza culturii noastre naționale — în limbă, literatură și în artă peste tot — nu se poate clădi temeinic și durabil, decît ascultînd și poporul dela sate, care a păstrat cu îndărătnicie aurul curat al caracterului nostru, — și studiînd cu hărnicie trecutul nostru, sărac în manifestările lui externe, dar destul de prețios în viața lui intimă românească.

Nu mai din această înfrățire fericită a trecutului strămoșesc, bogat în izvoarele lui dătătoare de putere și viață nouă, cu prezentul real, în care diamantele sufletului țărănesc, nesecat și variat, e comoara cea mai curată, — se va naște o nouă strălucire și întinerire a artei noastre culte, care Românilor nu le poate vorbi decît românește.

În literatură acest curent, numit așa de cuminte *românesc*, biruește, fără zăbavă, sufletul tuturor carî mai simt o mîndrie națională într'nsi. Apostoli convinși și înzestrați cu alese însușiri morale și intelectuale propovăduesc în lung și

'n lat noua credință din care va să vină una și nedespărțită, de mult așteptata *viață românească*.

O parte însemnată din această viață românească cuprinde și acest album artistic, prin publicarea căruia reuniunea agricolă din Sibiiu, a săvîrșit cu adevărat o lucrare monumentală, care pentru generațiile viitoare va fi un bogat și nesecat izvor de inspirație.

Că acest album, ca aproape toate lucrările carî au determinat și promovat naționalismul în mijlocul poporului românesc, a apărut pentru prima oară tocmai la noi, e explicabil, fiindcă aici cultul pentru noi înșine e mai puternic și e întemeiat pe o tradiție veche, prin care ne susținem și cu care ne mîndrim chiar.

Idea de a aduna produsele industriei naționale datează de mult. — În o serie de articole intitulate «Preamblări prin expozițiunea română», scrise în «Telegraful Român» din 1881, regretatul profesor dr. D. P.

Barcianu, ne spune cum în 1869 a văzut la Nürnberg Muzeul germanic, în care se adună cu scumpătate toate produsele artei germane populare, moderne și vechi; iar mai tîrziu a vizitat muzeul etnografic din Lipsca și cel de industrie din Viena, în carî se adună tot felul de lucrări de mîna făcute de oameni din popor. Apoi revenind la expoziția din Sibiiu la 1881 zice:

«Comorile, carî în această materie, după cum vedește expoziția noastră, zac ascunse în poporul

D. Comșa.

UR 2303

Univ. "Petru Maior" Tg. Mureș

094618 2613

nostru, dela sate, ar trebui ridicare, adunate în reprezentanți caracteristici la un loc, ca așa pe de o parte lucrări originale, frumoase ca stil, să nu se piardă iar pe de altă parte, să contribuie la răspîndirea cit mai mare a modelelor de gust și frumseță adevărată. Folosul unei astfel de colecțiuni inaugurate și făcute cu sistem, pentru cultura poporului ar fi de neprețuit și cheltuelile, ce le-ar reclama, ar fi înmuit răsplătite prin rezultatele ce le-ar dobîndi producțiunea industrială a poporului.»

Tot în acele articole se amintește și de înființarea muzeului de artă națională, care acum e aproape de realizare.

În formă concretă, însă, aceste idei ale profesorului Barcianu s'au desbătut abia în 1902, cînd s'a aranjat splendida expoziție industrială din Sibiiu.¹ Cu acel prilej s'a luat inițiativa alor trei colecțiuni prețioase, una de păpuși, — reprezentînd portul românesc, — alta de țesături și cusături și alta de vechituri. Din aceste trei colecții înșghebate la expoziție, completate cu alte piese adunate cu multă trudă și năcaz de vrednicul președinte al reuniunii agricole, s'au alcătuit treisprezece albumuri: 4 la fel pentru cusături (broderii, chindiseli), cu 270 modele, 4 la fel pentru țesături în lînă, cu 56 modele și patru tot la fel pentru țesături în bumbac, cu 58 modele, cari împreună sînt minunății de frumseță, păstrate toate în original. După aceste trei albumuri principale, puțin accesibile publicului, din cauza mărimii lor, s'a întocmit *Albumul artistic* litografiat, care cuprinde un număr de 284 piese pe 40 cartoane, din totalul de 384 ale albumurilor originale. În el sînt reprezentate aproape toate ținuturile românești din Ungaria, în frunte, bineînțeles, stă comitatul Sibiiului. Cusăturile și țesăturile sînt din toate timpurile, unele avînd o vechime chiar de 90 și 100 ani și sînt exclusiv țărănești.

Din punct de vedere artistic, aceste modele au o valoare netăgăduită. Ele sînt povestea în colorii a simțului estetic rafinat și variat al țărăncilor noastre. Minunile acului și războiului dela sate vor ferma cu cucerii în aceeași măsură, ca și poezia noastră populară.

Amestecul armonic al colorilor, cu gust alese

¹ Ilustrațiile acestui număr reprezintă cîteva părți din aceea expoziție. Coperta numărului e făcută după originalul ilustrației de pe coperta «Albumului artistic».

și totdeauna cu cumpăt imbinat; simetria geometrică, care nu s'abate nici cînd brusc și arbitrar dela firul țesăturii, ci variază în întorsături regulate și bogate; motivele prelucrate cu fineță și bun simț, sînt calități proprii numai unor lucrări săvîrșite de o individualitate etnică înzestrată cu o mare dosă de simț pentru artă. Opera țărăncei române e un nou titlu de glorie artistică al poporului nostru legat de glie, care și aici, ca în toate ale lui, a rămas bogat în conservatismul lui tradițional, fără să ocolească invențiunea și perfecțiunea lentă și sigură. Aceste creațiuni sînt dovada cea mai răspicată că neamul nostru e capabil de o artă originală, care să țină piept cu cea plămădită de însușirile neamurilor străine. Artiștii noștri, cari obicinuesc a colinda tot rotogolul pămîntului, pentru a descoperi izvoare nouă de inspirație și variație, s'ar putea opri între hotarele moșiei noastre românești, atît de necunoscute de dinșii, unde, învățînd cu dragoste și hărnicie, ar găsi destule comori neexploatate, pe cari trecîndu-le prin lumina senină a sufletului lor, le-ar putea îmbrăca în forma aleasă a artei vecinice. Iar pentru aceste opere, cu farmecul noutății și originalității, atît străinii cit și noi, le-am fi mult mai recunoscători.

Acest album, împreună cu altele pe cari le plănuește dl Comșa să le facă — și Dzeu să-I ajute bunele intențiuni — vor crea cu timpul o artă decorativă neaoș românească. Împodobiitorii de lăcașuri sfinte, arhitecții și meșteșugarii noștri vor găsi aici o fintină nesecată de motive, cari întrebuițate cu iscusință, vor contribui simțitor la avîntul nostru de renaștere națională în o importantă ramură a vieții practice. Artele industriale la toate popoarele culte au luat de model arta populară, pe care artiștii au desăvîrșit-o și lășit-o în lumea largă. Un nou imbold se poate da lucrurilor de mînă din școalele profesionale dela noi și din Regat, cari plină acum se întreceau în a imita modelele străine. Toate lucrările din aceste școale se pot schimba la față, întrebuițînd mostrele românești, cari ar plăcea mai mult și s'ar răspîndi mai bine. Broderiile și țesăturile (covoarele), mai ales, ar fi neîntrecute. În vederea acestui scop special s'au făcut și cîteva lucrări, dintre cari amintesc, «Modele de cusături românești»

de dsoara Minerva Cozma,¹ din cari au apărut pînă acuma 2 caete, și cari au avut o trecere fenomenală Modelele din Caietul II sînt admirabile și au avantajul de a se putea executa cu ușurință, fiind desemnat și firul țesăturii, fără de care anevoie se poate înțelege o cusătură litografiată. Făcîndu-se astfel de ediții practice și ieftine, industria casnică dela țară ar putea înflori din nou, avînd putința unei variații mai bogate, pelîngă care s'ar putea desăvîrși, prin mijloace potrivite, și o execuție mai repede.

Lucrarea dlui Comșa are și o mare importanță științifică. Etnograful și istoricul deopotrivă, studiînd natura și felul motivelor de inspirație al poporului, alegerea și combinarea colorilor, forma desemnului, poate face deducțiuni sigure, cari ar limpezi trecutul neamului nostru, mai ales în ceea ce privește moștenirile de baștină și influențele asupra noastră a popoarelor conlocuitoare. De aceea e foarte însemnat lucru în o astfel de colecție a ști alege precis modelele cu caracter pur românesc și a reda cît mai credincios culoarea originalului, pe care în cele

mai multe cazuri o prepară însași țărancă.¹ O spun aceasta, fiindcă în album vîd mostre, cari nu pot fi românești și colori cari nu sînt cu destulă fidelitate reproduse și pe urmă mai sînt citeva cusături, cari se par cu desăvîrșire arbitrare.

Din adunarea cu puțină școală critică a produselor artei românești (pictura bisericească, decorațiunile cărților și manuscrisurilor vechi, arta plastică din popor etc.) și din comparația ei cu arta altor popoare s'ar putea arunca o lumină asupra unor probleme nedesluite, de pildă amestecul nostru cu alte neamuri, originea lor și influențele reciproce. (Huțului și Morlachii).

Munca și priceperea cu care a fost alcătuită această lucrare monumentală e în sine lauda cea mai durabilă de care se poate învrednici o modestă reuniune agricolă, în frunte cu președintele ei, al cărui nume se va pomeni cu cinste de toți cîți știu prețului o muncă rodnică, făcută fără alaiu de fanfare și fără o deșartă mindrie olimpică.

Oct. C. Tâslăuanu.

¹ Un model îl reproducem pe copertă, cel de jos, dar într'o singură culoare.

¹ Vezi S. Fl. Marian, Chromatica poporului român, 1882 An. Acad. Rom. Ser. II. tom. V, Secția II-a.

Expoziția de păpușe

CĂPRARUL.

Pe revărsarea întinsă, bătută cu spină, a măgurii mari, furnică neastîmpărate caprele roșcate, albe, cu bărbile ascuțite, mîndre de podoaba coarnelor arcuite. Mai la vale, în preajma pădurii de stejar, de un lustru verde întunecat, metallic supt lumina învingătoare a soarelui ce se tot ridică —, pasc împrăștiate vitele albe, ca de zăpadă, ademenind dela dreapta și dela stînga cu limbile aspre firicelele de iarbă proaspătă. După o secetă de câteva săptămîni se revărsă în urmă o ploaie binefăcătoare, și de trei zile, de cînd se arată iar soarele, cîmpul înverzia ca primăvara. Cirezile de vaci și de boi erau întălită parte a pășunii. La capătul pădurii, lîngă părăul adînc, rîpos, supt umbra unui stejar boltit, stă cu pipa strînsă între dinți un om micuț, cu fața acoperită de barba tunsă scurt, albă, — plină de părăiașe, cu ochi mici, vicleni, ascunși supt sprîncenele stufoase. În jur o roată de băețai și băețandri, cu obrăjii plini, rumeni, cu ochii umezi negri, stați în genunchi ori pe brînci, cei mai mulți cu capetele goale. Bătrinașul povestește două trei cuvinte, se uită apoi pe rînd în ochii tuturor, scuipe, pintre dinții lați, peste capetele lor, apoi se lasă pe coaste, și pare că ar vrea să-l prindă somnul. Băeții privesc întrebători unii la alții, și în sfîrșit cel mai curajos ia cuvîntul.

«Moș Tănase, spune-ne povestea ai cu capra șută. Sint aici vre-o cinci cari n'au auzit-o nici odată».

Tac cu toții, și inimile bat tare în pieptul desvălit. Dar moșul doarme dus. Într'un tîrziu începe să buciume răgușit pe nasul zdravăn. Căldura creștea, în pinze de paijen strălucitoare, dese, sălta peste cîmpul verde. Vitele pasc însă liniștite, dar caprele se împrăștie, unele trec măgura.

«Moș Tănase, de ne-o spuți, apoi uită mergem trei inși și-ți aducem caprele cit ai numără pînă la zece!»

Căprarul se trezește greu, se face că privește în pămînt, dar pintre gene vede ager, și știe cum stați caprele. Scociorește din cureaua lată un lemnuș smolit și-l freacă de cioarecul îngălbenit, plin de dungă de cătran. Pipa își deschide ochiul de jar luminos, înviorat, și moșul, scuipe departe pintre dinți, zice gînditor: «Apoi bine, m'î șoldanilor, acum tot voiți spune-o dar mai mult nu, asta-i pentru cea din urmă. Dar intii să-mi aduceți caprele».

Băeții iar se privesc, își vorbesc fără să grăiască, fără nici o izbîndă.

«Măi, să fiți voi hoți», zice cel mai mare din ceată «adecă tot eu să mă duc? Nu se

mișcă nici unul, par' c'au înlemnit. Dar bine măi, să știți că acum eu unul nu mă duc, să crape fierea în voi de năcaz».

Și privirile, prietine toate mai înainte, cînd îl rugară pe moșu de poveste, acum se încruntă, și caută să se convingă iar, fără cuvînt. În urmă izbucnesc iarăși vre-o cițiva mai în putere. El a fost erî, alaltă erî, totă săptămîna, ba și azi după caprele lui Moș Tănase, acum nu se duc, mai bire își aleg vitele și pornesc într'altă parte. Căprarul ride cu ochii vicleni și cu mustețile groase, tunse, privește cînd la unii, cînd la ceilalți. Dar caprele se răsfire și pot să dee în opritură.

«Ei băeți, dacă nu mergeți, apoi mă duc eu, și vă închin aci!»

Cei cari își spuseră mai înainte cuvîntul din urmă, răsturnați pe spate, se leagănă, se întorc pe pîntece, convinși că și-au făcut datoarea, — ne mai ascultînd pe moșneag. Și rînd pe rînd, aproape toți ajung în ceata acestora. Număi doi bălani-bălani, cu ochii de cicoare spălăcită, nu știu ce să facă. Sint dintre cei ce nu auziseră povestea caprei șute, și cari, începîndu-și numai de cite-va zile cariera nouă de a veni cu vitele la pășune, — întorceau totdeauna caprele lui Moș Tănase. Mai așteaptă ce mai așteaptă, apoi își ia bățișoarele și părălăile și pornesc încet, apoi depărtați, picioarele încep să le scapere în fugă aprigă. Cei rămași încetul cu încetul, ca și cînd ar luneca pe nesimțite, se apropie iar roată în jurul bătrinașului, și-și ațintesc ochii la pipa roșie de cărămidă, ce răsufle mereu, prin coperișul de tinichea înegrită, ațe suptiri de fum. Cel mai mare lunecă tot mai aproape de căprar.

«O gură, moșule, dă-mi și mie o gură de fum.»

Moșul se face că nu-l aude, trage adînc din țevă ce fierbe, și zice, rătăcindu-și ochii cătră măgură: «Vezi aceia-s oameni apoi odată. Uită. că-s mai aici cu caprele! Voi nici unul nu vă puteți pune cu ei!»

Cel ce ceruse un fum, așteaptă să prindă privirea bătrînului, dar moș Tănase ride și-ț cu ochii mici, galbini, și nu se dă. Dela o vreme caută într'una spre rîpile părăului. Tîndrul pătimaș lunecă iar și i se pune înainte. Ajuns însă aproape de rîpă, după citeva svircoliri ce mai făcu, porneste tăvăliș cătră fundul părăului în risetele căprarului, ce-și luase pipa din gură, și în chiotele de bucurie ale soților, cari n'au fost așa de cutezători ca el. După multe opintiri pe brînci, viteazul ese iar deasupra și se restoarnă pe coaste, de o parte,

grozav de minios. Moș Tănase își poartă zimbind mustățile tunse pe la cei din jur, apoi zice cu glas adinc: «Mă Gheorghieș, vrei un fum?» — Acela, fără să zică ceva, într-o clipă e înaintea moșului. Bătrînul ia luleaua din colțul gurii și i-o dă. Ochiul umez, negri strălucesc, cei doi obraji plini se îngroapă, — și de prin nări fumul albastru izvorește inieptat ca un șuvoiu.

Cei doi bălanii mici sosesc și ei cu caprele, ce-și saltă pe coastă șuvițele lungi de păr. Asudați, cu obraji aprinși, așteptau acum dela bătrîn un cuvînt de laudă.

«Să știți, măi, că din acești doi voinici vor eși niște puî de români, cum nu s'a mai pomenit. Vor fi doi feți-frumoși mai altcum decît cei din povestea caprei șute. Și dacă nu vor scoate ei din pădurea asta, pe care o vedeți aci, pe celea două fete de 'mpărat ce le-au furat zmei, apoi știu că nimeni nu le scoate!»

Vacile cu ugerile aproape țapene, boii mari, cu coarnele strălucitoare răsfrînte, încet-încet se adăpostesc în marginea pădurii la umbră, între tufișuri. Soarele aprinde tot mai tare vîzduhul și căldura joacă în unde de argint, ce se ivesc și se fac nevăzute la toată clipa. Caprele însă au trebuit întoarse încă odată tot de cei doi viitori feți-frumoși, și tîrziu se așezară și ele în fundul părului, supt doi stejari reslățiți de pădurea mumă.

Căprarul acuma e tare. Povestea cu capra șută putea să aștepte pe altă dată, dar acum nici voinicii din roată nu-i mai prea au grija. Cîte doi-trei vorbesc încet, arată părți de pădure și par îngrijorați și plini de mirare. De celea două fete de 'mpărat furate de zmei nu le spuse nimic moș Tănase pînă acum.

Cel ce a strecurat fumul pe nări, — mai vechiu pretin al lui, — îl întrebă.

«Auzi, moșule, d'apoi trăesc și acum fetele acelea de 'mpărat?»

— Vezi bine că trăesc, măi Gheorghieș. Trăesc și vor trăi cît veacul. Și să le vedeți, ce chipuri de mueri. Nicî prin gînd nu vă trece așa ceva, nicî prin gînd.

— De ce nu ies și afară, ori cel puțin prin poeni, moșule, să le vedem și noi?»

Unul dela spate îi taie vorba.

«Să iasă! d'apoi să vezi că li frică. Măriuța noastră nu iasă cît ce dă o geană de 'ntunec nicî din casă. Zice că sint stahil! Tata zice că nu-i nici dracu, și că «inimă de femee și pace». Cum să iasă, mă, dacă li frică?»

— Adecă, drept vorbind, frate lonică, la acestea nu li frică. Dar nu pot. Porțile mari de argint a palatelor, cari sîs numai și numai de glaje, sîs vecnic încuiate în calea tineretii lor. Numai un ceas este, după miezul nopții, cînd dorm și frunzele de pe stejarii cei mai înalți, numai

atunci porțile, ca prin minune, se deschid, și dacă ar fi un om cu inimă mare de viteaz, să fie acolo aproape, pe vremea asta ar putea să le scape pe amîndouă, că zmeii atunci de somn sîs una cu pămîntul. Altă dată însă nu se poate face nimic. Numai o pasere dacă trece peste minunea aceea de palat și-l atinge cu aripa, — ori dusă de vînt, vr'o frunză cade pe coperiș, — ține de-odată toată glaja aceea și porțile de argint gem, iar zmeii vin furtună, rupînd lemnele din cale, de ai gîndi că aleargă din naintea puștii o ceată de mistreți.» Copiii ascultă cu ochii duși și unii se cutremură scurt, fără să vrea.

«Dumneata cum le-ai văzut moș Tănase?»

— Cum! D'apoi voi nu știți cine-s eu, măi băeți. Eu nu-s om ca ceilalți, ci hm! cum să vă spun.»

Își bate gura pipei de palmă să iasă scrumul, o îndoapă iar din beșica soioasă, și-i dă foc, mai lăsînd pe cioarec o dungă de cătran.

Ascultătorii privesc tot mai mirați la el. Unii îi ațintesc ochii, alții mustățile, alții obraji pârroși, și tuturor li se pare cași cum l-ar vedea pentru întia oară pe căprar. Acesta clipește vioiu din ochi, și se pare că nici nu le are grija. Apoi începe iar.

«Știți voi, măi băeți, unde se bat munții în capete? Nu știți! Apoi eu acolo m'am născut. Era o colibă mică-mică și cufundată în pămînt mai dihai cum e a lui Cuțulea Țiganul din capu satului. Aci trăia maica, Dumnezeu s'o hodinească. Acum, nu știu cum o fi trăit ea, cum nu, dar cînd m'am trezit eu pe lume, într-o bună dimineată, știu cînd de-a dragul să o ia razna pe cîmpie, m'am pomenit că în casă mai era și un purcel, gras colea pepene. Am crescut noi laolaltă fără să știm nimic de lumea asta mare. Din cînd în cînd se abătea cîte-un drumeț să ducă apă dintre munți dar pe mine nu mă lăsa maica să-i vîd. Într-o zi însă nu știu ce-a făcut purcelul ce nu, că tot umblind cu rîtul cum e data porcului, i s'a oprit un os în gît și a crăpat. Și tot în clipa aceea își dădu și maica sufletul. Acum eu, cu mintea ce o aveam, mi-am zis așa: mă Tănase, dragul meu, aici nu poate fi lucru curat, ia-ți catrafusele și te cam mai du, că-i largă lumea. Și așa am tot venit, am tot venit, pînă ce m'am trezit aici în sat. Dar pacoste ca aia pe mine: Nu puteam dormi nici cu un ochiu. Dar nici acum nu pot! Uită, de pildă, voi gîndiți că dorm, cînd stau cîte-o după amiază întregă aici supt stejari, și voi imi grijii caprele? Dar nu dorm, dragii mei, că nu poate moșu dormi: atunci eu povestesc cu oamenii ce-au trecut pe cealaltă lume!»

Moș Tănase trage cîte-va fumuri groase unul după altul și le trece prin nări. Ochi

staă să se închidă, și sclipesc ca la mite. Roata de ascultători îl privesc cu o spaimă aproape vădită. Totuși cel-ce slobozise fumul pe nări se ciudește iar.

«Așadar, moșule, cum nu poți dormi, D-ta te vei fi dus vr'odată să pășești pe vremea aceea la palatul cel de glaje și atunci vei fi văzut pe celea două fete de 'mpărat?»

— Tot Gheorghieș mai pricopsit. Vezi, cine are cap, are! Așa le-am păzit odată și au venit cu mine pînă ia aici, supt stejarul acesta.» Copiii se adună unul într'altul îngroziți. Cu mintea lor de 6—12 ani, văd pe celea două fete, și li se pare că aud trozniturile copacilor rupți de zmei în drumul lor furtunos.

«Eraă albe, dragii mei, ca fulgii de nea, înalte și ușoare de să le ducă o undă de vînt. Așa le-am văzut eă acuma-s trei ani împliniți.»

— Și de ce nu le-ai scăpat moș Tănase?»

— Vezi că ursita lor zice așa: că cine le va scăpa din ghiarăle zmeilor acela va trebui să

le iee de neveste. Ș'apoi vedeți voi bine cît is de bătrîn eă acum, și atunci am fost și mai bătrîn, că eă pe zi ce merge tot întineresc.»

După un răstimp de tăcere, cel mai în vîrstă iar întrebă:

«Și unde e palatul acela de glaje, cu porți de argint?»

— Știi unde-i Valea Rea? Supt coasta alunilor? Bine. Acolo-i. Apoi în fundul văii acesteia, supt mari arcuți boltite de stejari înalți, acolo la vecnica umbră, în afunzime, e palatul. Spun că din el pe trepte te poți cobori pînă în mijlocul pămîntului, unde fierb căzanele cu zmoală. Acolo se coboară zmeii în toată noaptea de se festesc grozav să nu-i cunoască nimeni. Ci eă cred că domnițele acelea nu vor mai sta mult acolo, că le vor scoate acești doi firtați, ce mi-au întors caprele.»

Moș Tănase scoate acum băgăul din pipa stinsă, îl pune la măsea și se întinde ciobănește la umbră. Nu peste mult horcăitul îi

răsună în pădure. Băeții uimiți, rămîn mult timp nemșcați, într'un tirziu se pun apoi și ei să-și iee amiaza de prin traiste, fără mare dor de gustare, afară de cel mai mic. După amiaza îngrijesc și caprele lui moș Tănase, căci acesta tot într'un sforăit o duce pînă se apropie soarele de sfințit. Cine ar fi cutezat să-l trezească pe cel care *nu putea să doarmă*, ci vorbea cu oamenii duși de pe lumea aceasta? Acasă, băeții cari au fost cu vitele, spun că mai mult nu se duc pe de-asupra pădurii, că acolo e cuibul zmeilor, și sînt două fete de 'mpărat într'un palat de glaje, frumoase-frumoase, albe ca zăpada, și ușoare de să le ducă vîntul. Dar numai într'un ceas de noapte pot eși. Zmeii însă umblă prin pădure, zmoliiți și groznicii la vedere.

«Cine v'a mai băgat și prostii de acestea în cap, măi Ionică? — întrebă muma îngrijorată.»

— Ne-a spus-o Moș Tănase, căprarul, măicuțo! El le-a și văzut. Dar dacă le-ar fi scăpat, cică ar fi trebuit să le ea și de neveste, și el e acum bătrîn.

— Omul acela numai de

Din expoziție: caer urias.

furci e bun, — zice tatăl întunecat la față.
— Satul vrea să nu-l lase să moară de foame,
și lui îi umblă năzdrăveni prin cap. Doarme,
durmire-ar în veci cu ziua de cap, de pune
caprele în toate sămănăturile!

-- Că nu poate dormi, tată. Zice că vorbește
cu oamenii duși de pe lumea asta. Ne-a spus
că el e de unde se bat munții în capete!

— E dela noi, lonică, lasă-l prostu să vor-
biască! Un neam de ticăloși, cari n'au știut
dec't să doarmă. Las' că-i mai prind eu odată
caprele în lan, dar știu că scump va plăti-o!»

A doua zi însă băeții uită, — supt soarele
strălucitor nez trăvăniile de eri ale Moșului, și
ducându-și vitele la păscut, îl încunjură iar
pe căprar, care le spune din nou o mulțime
de minunății. Caprele le întorc iar cei mai tin-
neri, și moșul cînd se ostenește de povestit cu
cei din jurul lui, urmează povestea cu «cei ce
s'au dus pe ceealaltă lume».

I. Agîrbiceanu.

Achim.

NUMĂI TU.

Dorul meu înlăntuit
De-ar fi slobod să pornească
Focul lui pîrjolitor . . .
N'ar putea să-l potolească
Apele din lumea 'ntreagă —
Numai tu c'o vorbă dragă . . .

Plînsul meu înnăbușit
De-ar fi slobod să sbucniască . . .
Zbuciumul lui dureros
N'ar putea să-l mai opriască
Pe pămînt nicî o putere —
Numai tu c'o mîngăiere.

VISURILE MELE.

Visurile mele toate
Le-am țesut din fir de aur,
Și-am știut că nu se poate
Să privești a lor tesaur. . .

Gîndurile mele toate,
Le-am urzit în mindre țefe,
Și-am știut că nu se poate
Să cunoști a lor frumsețe.

Cîntecile mele toate
Le-am pornit dintr'un dor mare,
Și-am știut că nu se poate
Să urmezî a lor chiemare.

Maria Popovici.

MAI IUTE VOINICE. . .

Maî iute, voinice, așa ți-a fost dat . . .
Nu-l loc pentru tine 'n cenușă!
Maî iute voinice, e roibu 'nșelat,
Norocul așteaptă la ușă.

Vor ride bătrîniî din umbra de teî,
Și dacă iubita-ți va plînge
E că va 'nțelege mai bine ca ei,
Ce doruri îți clocote 'n singe.

Va scoate din deget inelul scobit,
Năframa din sin o va scoate . . .
Și cînd va fi ceasul durerii sosit
Din prag ți le-a'ntinde pe toate.

Maî iute, voinice, din umbra de teii
Azî porțile lumii-s deschise . . .
La inimă strînge odoarele ei . . .
Și pleacă din lumea de vise.

Din expoziție: Război-model.

DĂSCĂLIȚA.

II.

În camera de alături ceasornicul bătu, cu un zurăit răgușit, unsprezece. Ea tresări, suflă luminarea și se întinse în așternut. Un cald fior de slăbiciune îi scutură nervii. Închide ochii; i se pare pe câteva clipe, că întreaga ei ființă se disoalvă într'o liniște dulce și inconștientă, apoi se pomenește de odată, tresărind.

Deschide ochii, cercind să străbată în penumbră. Cercurii roșii-verzi îi saltă dinaintea ochilor, tot mai șterse și mai nelămurite, pînă dispar ca totul înspre lumina dulce de lună, ce străbate prin fereastra deschisă.

Nu-și putea da seamă, dacă ațipise numai, ori dacă durmise într'adevăr. Și era, ca și cînd ar fi speriat-o cineva pe neașteptate, în vreme ce ea asculta o muzică domoală, a cărei acor-duri îi mai vibrau încă în auz.

— Dormi, Nuțo?

Servitoarea se întoarse pe cealaltă dîngă, bolborosînd prin somn, urmîndu-și, după o clipă, respirarea obișnuită.

Îi vinea să o trezească și îi era milă; simția trebuința de a povesti cu cineva, de a se des-tăinui.

Ceeace spusese mai înainte, erau minciuni. Ar fi voit să spună acum odată adevărul, să se convingă că ea nu a fost novată; s'audă vorba asta din gura alteia. Ca o slabă scăpă-rare de fulger la marginea zării, îi resări în minte icoana lui într'un colț uitat al creierului. Între ei se isprăvisc acum totul — ce mai avea să-și bată capul cu lucruri zădarnice?

A fost un vis, o copilărie.

Un început de dragoste, care se isprăvisc, și totuși părea a mai dăinui încă.

Era un ger ne mai pomenit, ea patina pe ghița vâii din satul lor. Și nu mai avea as-timpăr, aștepta în tot momentul să-l vadă. Simția, par'că, din depărtare apropierea lui, și cînd i-a zărit silheta la colțul drumului de țară, nu s'a surprins, ci a rămas, așezată pe laviță, ca în așteptarea unui lucru, care nu mai putea întîrzia.

A salutat-o mai rece ca de obicei, trecînd în revistă, cu o privire fugitivă, pe cei de pe ghiță.

— Bună seara, a zis el cu glas tare, pe urmă s'a apropiat și i-a zis încet: Servus Leri dragă, am întîrziat ceva, mă vei ierta...

Și cum își sucea tocmai o țigaretă, observă cum un tînăr universitar de ungar (abia își

amintea de numele lui!) se apropie. El zise întunecat:

— Cu domnu ăsta mi-ai face plăcere, dacă nu ai patina.

Ea se uită mirată la el.

— Pentru ce?

— Numai așa.

— Bine, dar nu înțeleg...

Și el își mușcă puțin buzele, pe urmă adaose:

— Pentru că nu vrea!

— Și n'ar fi permis să știu și eu motivul?

— Nu vrea și s'a isprăvit! adaogă el în vreme ce ea privi cu un zimbet grațios brațul tînăru-lui, care își descoperi capul în fața ei.

Cum lunecă pe luciul vâii, își aruncă mereu privirile la cel rămas în urmă. El sta min-dru și palid, ca un zău încrunțat. Și-a fumat țigara în liniște, deși îi tremurau degetele, cînd și-a aprins-o, și-a mușcat buzele, și tocmai pe cînd ea se întorcea, el s'a inclinat rece și iro-nic înaintea ei:

— Sărut mîinile, d-șoară!...

S'a uitat împrejur, și, cum nu era nimeni aproape, i-a strigat:

— Aurel, nu fi copil, vino, că am să ți spun ceva.

El nu s'a mai întors înapoi, ci a mers hotărît și nepăsător prin zăpada care scîrțăia tot a mînie, aruncîndu-și cu un gest cumpănit mușul de țigară. Vezi, pentru un fleac s'a ales nimic din dragostea lor atît de aprinsă!

În curînd el s'a întors la universitate, fără să-și ia măcar rămas bun. Tatăl său o între-base în trecut:

— Ce-i cu Aurel ăsta? Nu v'ați sfădit? Merge la Pesta fără să-și iee măcar adio.

Ea răspunse incurcat:

— Eu nu știu ce poate avea, am fost doar Duminecă împreună la ghiță...

De atunci nu l-a mai văzut. El n'a mai venit acasă nici de Paști și nici pe vacanțele de vară. Nu și-a isprăvit studiile, după cum îi spunea ei, în cliple cînd visa castele aeriene, nici nu i-a scris o ilustrată măcar.

Pîngea nopți întregi, mușcînd cu dinții perna, ca să nu bănuască ceva tată-so. Mai avea o singură nădejde: onomastica ei. Își amintea de anul trecut, cum el i-a spus atunci cu atita siguranță, că la anul vor serba ziua aceea — împreună în urma urmei, pentru o glumă cop-ilărească — căci glumă a fost — nu se vor despărți ei numai așa. În ziua aceea, a fost foarte veselă, inima îi spunea, că el, ori cît de

mîndru ar fi, îi va scrie măcar nu şir, pe urmă îi va scrie o scrisoare lungă şi desluşită, în care îi va spune, că totul a fost numai glumă, şi că tare e dor s'o revadă. A primit cu o afabilitate excepţională pe prietenele, cari veniră să o felicite, gîndindu-se necontenit la factorul postal, care avea să-l aducă negreşit în ziua aceea cîteva şire de departe. Ziua a trecut, fără să fi primit ceva. Mine, se gîndia ea, poate, e la mijloc ceva întîrziere. Şi răvaşul mîntuitor n'a mai sosit nici mine şi nici după aceea.

Şi ochii ei senini se încruntară de odată, îşi muşca buzele şi strîngea din dinţi să-şi potolească plînsul, luînd o hotărîre supremă. Bine; o să vadă el cine sînt eî; pot eî să trăesc şi singură! Şi încă în ziua aceea scrise preotului din B., un bun prietin al tată-so, să-i reserve postul de învăţătoare.

Acum însă, după un an de muncă aproape zădarnică, se simţia aşa de slabă în faţa acesteî vieţi de supliciu, încît abia îşi mai putea ascunde desiluzia, la adăpostul unui zimbet de porunceală.

Mai era ceva, ce îi apăsa inima. Îşi amintia de vorbele tată-său, cari o pregătiau cu încunjur, pentru o apropiată ruină materială. Îi vorbise numai tîrziū, după ce i se asigurase postul de învăţătoare, că ori şi cum e bine pentru o fată, care nu e chiar aşa bogată, să-şi vadă de post, că el din partea lui numai are nici o pretenţie în lume, decît să agonisească pe sama ei, că el acum azi-mine . . . Vrea să spună bătrînul, că se va duce în cimitir lingă nevastă sa, — lingă mamă-ta cum zicea el — dar vorba i se opri în git, ochii îi străluciră, scăpărînd imezi de cîteva ori, incheind fraza prin un gest abătut.

Îşi amintea de vorbele anterioare ale tată-său de aluzia la cele cîteva mii, cari se aflau depuse pe numele ei la bancă — şi numai cuteza să întrebe, dacă miile acele mai sînt şi astăzi, ori s'au risipit şi ele, de-odată cu norocul ei de fată mare.

Tirziū, după un an aproape, îi trecu prin minte ideea, că ruina lor materială ar fi în legătură directă cu minia lui Aurel.

Notarul, uu om glumeţ şi de spirit, spunea într'o seară la părintele, vorbind de o logodnă ce se proiecta:

— Bine, bine părinte, dragostea ca dragostea, dar are fata şi vre-o doi creţari adunaţi, şi să ştii dta, că asta apasă mult în cumpănă în ziua de astăzi!

Şi cum părintele nu se lăsa biruit, cu teoria lui veche de dragoste curată, notarul izbucni:

— Ce dragoste curată? Asta poate merge ca adaos pelingă celelalte considerante de ordin egoist, dar numai într'al doilea plan. Crezi dta, că fata nu se gîndeşte tot aşa? la mă rog, de ce nu i-a plăcut la domnişoara aia de tînărul din chestie, pînă nu l-a văzut cu diploma în buzunar? De ce nu i-s'au aprins călcîiele, cînd mirele ei de astăzi, pe atunci student în drept, scria la mine în cancelarie, cu 15 zloţi la lună şi provizia? Ştii dta ce zicc Spencer: motorul vieţii omenestî e egoizmul.

Notarul, care fusese un an şi la universitate, trecea de mare autoritate în sat, şi încheia discuţiile lui totdeauna provocîndu-se la «marele Spencer» de al cărui nume auzise în treacă cîte ceva.

Înzădar s'a opintit apoi părintele să-l combată, cu graiul lui domol şi cumpănit, cuvintele notarului îi rămaseră fetei întipărite în minte ca o sentinţă de moarte.

Cine o asigura, că răceala lui Aurel nu a fost provocată de ruina lor materială, pe care o prevedea? Cine nu vedea, că cearta lor nu era decît un pretext ridicol, pentru a zădărnici un început de dragoste, a cărui motor principal era: — banul?

Ce ruşine!

Cîndul acesta îi da puteri şi curaj, decîte ori năcazurile din şcoală i-se păreau insuportabile, cînd se întorcea seara acasă, cu gitul uscat de atîta zbierăt, cu plămîniî săturaţi de colbul şi de aerul greu al şcolaei.

Tot ce mai doria, era să se convingă pe deplin, că Aurel era aievea vinovat. Un glas tainic, foarte slab de altcum, îi spunea, că poate lucrul tot nu va fi aşa cum credea ea. În visuri mai ales, el îi apărea aşa de senin şi de mîndru, încât dimineaţa îi părea rău şi îi cerea ertare de toate învinovăţirile ei atît de neîndurate şi atît de pripite.

Iar s'auzi în chilia de alături bătaia răguşită a ceasornicului, fără să-şi poată da seama cîte ceasuri erau. Era tîrziū, fără îndoială.

Strigătul monoton al boactărului s'auzi ca dintr'o depărtare enormă, urmat de cîteva slabe hămăituri de cîni, din ce în ce mai îndepărtate.

Ramurile salcîimilor fremetaū domol la fereastă, împrăştiînd parfumul florilor albe, sub sclipirile tainice ale lunii. I se părea dela o vreme că pluteşte cu aşternut cu tot în văzduh, legănată de o simfonie somnolentă. Vedenii străvezii îi treceaū prin caleidoscopul închipuirii, schimbîndu-se necontenit. Icoana lui revenea în răstimpuri, cu un zimbet superior de linişte, cu ochii lui mari şi luminoşi, cu părul risipit pe frunte, în disordine. Tresăria deschizînd ochii sneriaţi, închizîndu-î iarăşi spre a urma şirul alucinaţiunilor întrerupte. . . Se lăcea, ca şi cînd s'ar

scălda singură într'o apă limpede — și numai ce se pomeniște cu un povoi grozav, care vine tulbure și zgomotos, rostogolind bolovanii și arborii zmulși din rădăcină... Ea dă să țipe, să acată cu spaimă de o salce, care venia spre dinsa rostogolindu-se, plină de nămol, valurile turburi îi trec peste creștet, se zbate, clipește din ochi, și el sta la țarm, chemînd-o pe nume, întinzindu-i mîna de scăpare. Nu știa ce să facă, cum să facă, cum să-i dea mîna așa goală cum era... Atunci el se aruncă în valuri, își întinde mîna, stringînd-o cu putere de braț, dar un val năpraznic se năpustește asupra lor, acoperindu-i, simte cum el o strînge tot mai puternic de braț, cearcă să respire, se înăbușe...

— Domnișoară! Domnișoară!

Ea se trezește tremurînd în tot trupul.

— Ce-i tu? Ce-i Nuță?

— Mă rog așa de urit făcea domnișoara prin vis, trebuie că a visat ceva rău.

Ea nu răspunse nimic, ci privia înspre fereastra care strălucia în lumina razelor de soare.

— Cite ceasuri is?

— Mă rog o fi la șapte, că domnu părinte s'o dus la biserică.

Ea se ridică buiguită, mai ostenită de cum se culcase, își făcu toaleta în grabă, potrivindu-și pălăria în fața oglinzii. Era palidă. Două cearcăne negre, vineții îi împrejmuiau ochii.

(Va urma)

Al. Ciura.

Casă Jârănească din Reșinari.

IROVA.*

Într'o zi de repaos sufletesc am asistat și eu la deprinderile de recitare ale unei cete de băiețandri din vecinătatea noastră. Vre-o 10 la număr, așezați turcește, în jurul învățătorului lor, repetau, în cor, mereu aceleași cuvinte.

Curioasă de-a ști însemnarea lor, mi s'a răspuns că băieții se deprind în învățarea „Irovei“, un fel de alfabet, în care sînt adunate și grupate, în patru șiruri, nu vocalele și consonantele, ci sunetele fundamentale ale limbii japoneze. Numărul lor e de 48., și, în loc de-a fi clasate ca elemente gramaticale, ele formează o scurtă poezie a cărei prim cuvînt „Irova“, își împrumută numirea poeziei întregi.

Am tradus-o cu multă băgare de seamă ca să nu piarză nimic din însemnarea ei adevărată, și-o citez la acest loc.

«Culoarea și mirosul se pierd...

În lumea aceasta, ce poate fi statornic ?

Ziua de față a dispărut în abisul adînc al neantului;

Era icoana trecătoare a unui vis : trece fără să
turbare valurile.»

Și-acum trec la momentul care m'a interesat și pot zice m'a surprins deosebit în această poezie, recitată zilnic, pe hotarale extreme ale emisferei noastre, de nenumărate milioane de ființe omenești, negreșit fapături tot atît de nemuritoare ca și noi.

Cu adevărat acest abecedar îmi lămurește mult mai desăvîrșit fondul caracterului popoului japonez, decît un vraf întreg de volume mari.

De veacuri lungi, generațiile cari se sting repetă generațiilor în formare același rost de vorbe : «Nu-î nimic statornic în lumea asta ; prezentul trece ca un vis și trecerea lui nu turbură valurile vieții». Că această filozofie nu poate să satisfacă pe deplin sufletul cu multele sale doruri tainice, e ușor de înțeles dacă ne dăm seamă de întinderea ce-au luat-o în țara asta manifestările sentimentului religios ; cu toate acestea, e mai pe sus de îndoială că agită fără contenire, ca o forță latentă a cărei influență se poate zări în nenumărate amănunte ale vieții.

Oare nu acestei filozofii este a i se atribui suprimarea confortului casnic, — rezultat al

prevederii, — suprimarea odăii comune a salonului familiar, sanctuarul amintirilor din copilărie și ale tradițiilor strămoșești ?

Lăcașul Japonezului se acomodează prezentului și nu păstrează nici cea mai mică urmă a ceasurilor trecute.

Tot ce e poetic în el își are temelia în armonia nemijlocită cu lumea dinafară. Sara, îndată ce asfințește soarele, Japonezii închid obloanele, transformă odăile în dormitoare și, în fundul unei colivii de lemn, acoperită de hîrtie uleită, aprind niște luminări, a căror lumină stîmpărată, clipește în întunerecul din jur, ca lumina dulce a stelelor de pe cer.

Cu primii zori ai zilei, însă tot ce ți-ar putea aminti dormitorul, dispare în adîncurile tainice ale dulapurilor. Obloanele se deschid de-alargul și mături zboară dintr'un colț al odăii pînă celalalt, fără răgaz și cu temeinicie. Aerul de dimineată pătrunde în fiecare ungher și razele soarelui, în fășii largi alunecă asupra rogojinelor, precum alunecă afară pe ogoarele întinse. Mai tîrziu, după amiază, cînd căldura începe să crească, ușile și fereștile se închid de noiu în mod ermetic, și prin corturi și paravane locuitorii se baricadează ca într'o cavernă scundă, obscură ; în acest azil pacnic petrec apoi cîteva ore liniștite de *de dulce-far-niente*.

Acest mod de a înțelege existența, de-a n'o interpreta decît din punctul de vedere al aparențelor simțitoare, de-a nu vedea în ea nimic alta decît o serie de ceasuri, de zile și ani legate

I. F. Negruțiu.

* Scrisoare din Tochio.

de-olaltă, — cu un cuvînt, acest mod de a trăi cu desăvîrșire supt influența momentului, — împrumută plăcerilor o vivacitate naivă; suferințelor și privațiunii un caracter de fatalitate desemnată, iar morții — pecetea trivialității.

Singurii copii trag ceva foloase din acest mod de trai. Firește, pentru Japonezi încă e principiu, că și copiii trebuie să-și aibă vremea lor de trai senin. Părinții, mamă și tată de opotrivă, găsesc o plăcere deosebită în observarea strictă a acestei legi. Sînt și ei copii cu copiii, se veselesc, rîd și să joacă cu ei.

Călătorii cari în scrierile lor spun despre

copiii japonezi că nu plîng nici odată, n'au constatat, — cu o mică exagerație a expresiunii — decît un fenomen prea real.

Faptul acesta își găsește esplicarea parte în împrejurările expuse de mine aici, parte în alte condiții externe.

Regimul acesta pedagogic al Japoniei, totuși, nu e pe deplin de disprețuit, și ar merita să fie studiat mai cu de-amăruntul, căci ori cît de mindrii sintem pe cultura noastră, la tot cazul superioară culturii din Asia, am putea și noi profita cite ceva.

O, negreșit!

O de Cozmuța.

PĂRĂȘIȚI.

*Stînsă-î para luminării
De pe lepedea de piatră
Si bătrînii bieșl alături
Tot mai staă uitați la vatră.*

*Luna trece șura popii
Luminînd în drum pridvorul —
Pipa moșului nu arde,
Baba și-a uitat fuiorul.*

*Doar' tîrziū, cînd prînd mai aprig
În vecini să latre cîni,
Ei tresar, să vād în față
Și plîng amîndoi bătrînii.*

— *Çitā jale le-a fost scrisā :
Doi feciori! aveāu la casā,
Unu-î mort de astā toamnă
Altul stā cu domn! la masā . . .*

OCTAVIAN GOGA.

PLAGIAT.

— La cartea d-nei *Constanța Hodoș*: «Frumos», 8° pp. 235. București 1905. —

Tocmai isprăvisem de cetit noul volum al doamnei *Constanța Hodoș*, subliniind cu creionul cîtiva titluri, între cari «Rătăcirea» ocupa locul de frunte, precum și pasagele predilecte. Noauă Ardelenilor ne vine așa de rar cite un volum, în care scriitorii de dincolo să ne pomenească! Doar Domnul Iorga mai ține seamă și de noi, încolo nimeni; scriitorii noștri trecuți dincolo, mai puțin!

Carierea literară le oferă acolo avantaje mult mai ispititoare, decît să-și mai bată capul cu noi, cărora doamna *Hodoș*, ne strigă de departe, de *sus*:

— La revedere! Dulce țară, frumoasă, tristă, nenorocită țară, la revedere!

* * *

În loc de a scrie însă recensia mea oficială de 20 de șire, sînt nevoit a mă estinde mai mult; și asupra unei singure nuvele.

În «*Fliegende Blätter*» clișeu obicinuit al poetastrului esclamă: «Volumul întii mi-a

apărut! Recensia e favorabilă; aștept numai să mă plagieze cineva!»

Doamna *Hodoș*, care a trecut de multă vreme peste Rubiconul întiului volum, și peste întia izbîndă pe scena «Teatrului Național» din București, nu are motiv de a fi mindră de acest favor.

Cu toate aceste noi ne împlinim misiunea de cronicari literari, înregistrîndu-l.

În chestii atit de gingașe — căzînd plagiu spre marea noastră mîhnire, în sarcina unei femei — trebuie să precizăm dela început: ce înțelegem, cînd aruncăm cuiva în față cuvîntul *plagiator*? Înțelegem: furtul literar în înțelesul cel mai strîns al noțiunii.

Doi autori pot să trateze aceeaș temă, pot avea chiar multe asămănări în tratarea ei, pot ajunge la aceeași concluzie chiar, fără să fi putut avea nici o cunoștință de lucrarea celuilalt. Literatura comparativă a basmelor, de pildă, ne arată produse similare, ca să nu zicem omogene la popoare, cari aū trăit cu totul izolate de

olaltă. Pentru ce să nu poată scrie și doi autori asupra aceleiași teme, cu o formă tot atât de similară? Un autor român și unul ungar, de pildă?

Nu, aceasta nu o discută nimeni.

Pot ajunge la același subiect autori diverși; chiar o idee străină poate fi prelucrată neasămănat mai bine de un altul. Rămâne întipărită în mintea autorului, intră în singele lui și când reapare în formă artistică, poartă timbrul individual al gândirii lui, încît nici el nu mai știe, dacă ideea e împrumutată, cum este «La steaua» lui Eminescu.

La urma urmei, toate aū mai fost odată, vorba înțeleptului Ben Akiba.

Toate aceste, nu implică culpabilitatea plagiatului.

Cînd însă un autor ia fraze întregi, pagini chiar, din o lucrare străină fără indicarea izvorului, și le publică supt numele lui, atunci credem că avem a face cu un plagiat.

O doamnă a avut amabilitatea a-mi atrage atenția asupra acestei asămănări, căci subsemnatul nu cetește de altcum revistele de mode, lucru care nu cade în competența bărbaților și care nu ne poate interesa decît cel mult din punct de vedere — financiar.

Ei bine, în numărul cel mai recent (15 Februarie, nouă) al revistei bilunare «*Divat Szalon*» din Budapesta, la pag. 22 se tipărește o schiță scrisă de: Rosenthalné Weiss Margit, asupra paternității căreia cetitorii noștri își vor putea face idee, îndată ce o vom pune pe două coloane, alături de schița doamnei Hodoș. Binenteles, eū citise volumul doamnei Hodoș cu două săptămîni înainte de apariția numărului revistei din chestie. abstracție făcînd dela faptul, că nuvelele doamnei Hodoș apăruseră aproape toate (dacă nu toate!) în «Sămănătorul» și în alte reviste din Româna.

Schița din chestie e «Ultimul bal», pe ungurește «Az utolsó bal». O femeie tinăra, românește o chiamă Mina, ungurește Éva, în virtutea unui vals își uită de demnitatea ei de nevastă și de mamă și promite unui tinăr un rendez-vous. Cînd pleacă a doua zi, întilnește pe drum un copilăș, care zgribura de frig, plîngînd după mamă-sa, strigînd-o: mamă, mamă! Se reculege, își aduce aminte de micuțul din leagăn, se întoarce acasă, inghenunchează înaintea leagănelului, spunînd că n'are să mai meargă la bal nici odată.

Să vedem:

Constanța Hodoș.

Fugi în camera de toaletă ca să se ascundă de ochii curioșilor, carî o întrebău mereu: de ce ești așa roșie? pag. 53.

Rosenthalné Weiss Margit.

Se refugiază în camera de toaletă dinaintea privirilor curioase ale prietenelor. Dar și aici o urmăresc. O înconjoară piectînd-o cu

Cine are coșul pieptului ridicat și așa de plin, umerii rotunzi, lăsași puțin în jos, e ușor să se decolteze. ibid.

Îi oferiră apă de Colonia, pudră și ridicară șuvița de păr răsleț de pe gîtul ei alb ca crinul. ibid.

Te-ai ascuns? . . . De ce? Poți să faci fericirea unui om, — nevinovată. . . De ce să nu-mi dai brațul? pag. 54.

Mina se uită cu grijă împrejur. . . Bărbatul ei trecea pe lingă ea cu o damă blondă, o frumsețe rece. pag. 55.

Parcă i-ar fi cetit o evanghelie nouă, necunoscută. ibid.

Dar știi ce are să se întîmple dacă nu mă ascuți? Veți muri într-o zi înecat de bătaie inimii, arsă în dogoarea focului nepotolit. Și el va da, din umeri. pag. 57.

La mine acasă, șopti ei. În odăița mea, unde n'am avut pînă acum tovarășă decît visurile mele. pag. 58.

De cum s'a sculat, n'a avut altă grijă. Cum să se îmbrace? Va pune un vâl des, ca nimeni să n'o recunoască pe strada. Emoțiile balului erau uitate, veneau acum altele, mai puternice. Bărbatul plecase la slujbă, copilul adormise în leagăn, slujnica curăția prin casă. Oara sosise. pag. 59.

Se vede omul cult, umblat în lume. Bărbatul ei, lemn. pag. 59.

A durmit tun pînă la noauă și acum a picat. La amiază o să vină, o să-I ceară de mîncare, apoi va sta la cafenea pînă seara. În ziua următoare iarăș la fel. ibid.

Nu, nu mai putea suporta viața asta. . . Onoare, virtute femeiescă. . . zdrențe vechi de călcat în picioare. Cine le mai recunoaște, cine le răsplătește? pag. 60.

mîi de întrebări: De ce e azi așa de roșie?

Divat Szalon pag. 22.

Cine are coșul pieptului așa de ridicat, și se poate lăuda cu umeri albi și rotunzi ca al tăi, și-I poate arăta. ibid.

Îi oferă beuturi recotoare, cau de cologne și ridicară șuvițele de păr răsleț de pe gîtul ei. pag. 23.

Apoite ai ascuns? De ce?

Poți să-mi dai o plăcere mare, dar nevinovată. Intinde-mi numai brațul. ibid.

Eva se uită cu grijă împrejur. Vedea pe bărbatul său treclnd pe lingă ea, cu o damă blondă înaltă, o frumsețe rece. ibid.

. . . ca și cînd ar auzi vorbele unei evanghelii nouă, pînă acum necunoscute. ibid.

Dar știi ce are să se întîmple, dacă nu mă ascuți, Evă? Veți muri de focul inimii tale. Și bărbatul tău — el va da din umeri. ibid.

coloana II.

La mine acasă, în odăița mea, a cărei mobile vorbesc toate despre tine, unde n'am avut pînă acum tovarășe, decît visurile mele aprinse. ibid.

De cum s'a sculat, n'are altă grijă: cum să se îmbrace? În orice caz, va pune vâl des, ca să nu o recunoască. Emoțiile balului erau uitate. O așteptau altele mai puternice. Bărbatul plecase deja. Copilul doarme, slujnica curățeste. A sosit, Evă, oara ta! ibid.

Ce om cult și umblat în lume — în vreme ce bărbatu-meu, lemn. ibid.

A durmit pînă la noauă, ca o marmotă. (De ce nu: tun? Red. «L.») La amiază o să vină, o să-I ceară de mîncare. După amiază va sta în cafenea, și asta merge așa la fel, neîntreput. ibid.

Nu, așa nu mai putea merge. M'am săturat. Ce mi-a fost viața de pînă acum? Onoare, virtute femeiescă și resignare. În

Pe stradă pași repede,
ștregărește, aproape s'o
umfle risul: O aventură!
pag. 60.

lături cu ele! aceste sînt
zdrențe rupte pe cari nu
le recunoaște și nu le în-
țelege nimeni. pag. 24.

Pe stradă pași repede,
ștregărește, cu voie bună.
O aventură, o aventură...
ibid.

căzu în genunchi lingă
leagăn, izbucnind în lacrimi.

Nu, nu, nici odată nu
te las... îngină într'un
larg și sînt extaz Roaba
ta am să fiu, și puterea mea
toată ție ți-o dau...
pag. 61.

mellé térdel, megremeg
egész testében, sir, sir
keservesen. Sohasem hagy-
lak el kicsikém, a te ra-
bod, a te martyrod akarok
lenni, neked szentelem
ezentul összes erőm...
pag. 24.

Și pentru ca cetitorul să se convingă că
n'am exagerat traducerea, reproducem de în-
cheiere, pentru cetitorii noștri cari știu ungu-
rește, un pasaj paralel în amîndouă limbile:

Constanța Hodoș:

Și cînd micuțul se de-
șteptă, îl luă în brațe, îl
sărută de miț de ori, apoi

Divat Szalon:

Mikor a kicsi felébred,
karjaiba veszi, eláraszítja
csókjai özönével. Bölcsője

După aceste, convingerea noastră e că lu-
crarea din «Magyar Szalon», nu poate fi scu-
zată prin o fatală coincidență de subiect saú
de idei, ci că e fără doar și poate — un
plagiat.

Am ținut s'o constatăm aceasta, pentru ca
doamna Hodoș să-și revendice dreptul păter-
nității de autor față de numita doamnă AI.

Casa jărăn-ască din Seliște.

CRONICĂ.

Iubileul profesorului Ion F. Negruțiu.
Zilele trecute corpul profesoral din Blaj împreună cu inteligența de acolo au sărbătorit cu multă căldură aniversarea a 25-a, de când d. Ion F. Negruțiu servește ca dascăl la instituțiile culturale de acolo. Orchestra elevilor preparandiali a cântat câteva piese, un elev a vorbit în numele ascultătorilor preparandiali, apoi am mers cu toții la otel «Univers» unde s'a servit un banchet în onoarea sărbătoritului. Născut la 1854, funcționează din 1880 ca profesor la gimnaziu, trecut fiind, peste doi ani, la institutul preparandial. Autor apreciat al mai multor anuale didactice, profesorul Negruțiu desvoadă o activitate foarte însemnată pe terenul literaturii economice, mai ales, cetind la adunările despărțământului «Asociațiunii» prelegeri practice din domeniul economiei, publicându-le apoi în broșuri separate. De prezent e directorul despărțământului XI. «Blaj» al Asociațiunii, membru al secției științifice al acesteia și redactor al revistei pedagogice «Foaia școlastică».

Mulți ani!

Reuniunea agricolă română din Sibiiu, prin publicarea albumului artistic, care întrece toate prestațiunile ei de până acum, și-a câștigat merite neperitoare. Activitatea reuniunii poate servi de model tuturor reuniunilor similare. Din trecutul ei relevăm următoarele: Înainte cu 19 ani V. Roman, V. Babeș, E. Brote, D. Comșa ș. a. proiectase înființarea unei reuniuni agricole pentru toți Românii din Ungaria. Statutele n'a fost însă aprobate de guvern. Doi ani mai târziu s'a înghebat reuniunea actuală, a cărei activitate — după statute — se mărginește numai la comitatul Sibiiu. Sporul acestei reuniuni în cursul celor 17 ani de existență e vrednic de mențiune. A aranjat 14 expoziții de vite cornute și 1 de oi, distribuind premii în total peste 3000 cor. Aceste expoziții urmează a se ținea în fiecare an în comunele mai de seamă, și la ele participă toți comonii din satele învecinate. Între membrii reuniunii se distribuie gratuit vite și oi de soi — etc., prin care se contribuie simțitor la îmbunătățirea rasei. — An de an în fiecare sat se sădește un pom de model, se țin cursuri practice de oltoit, se distribuie anual 10—30.000 de pomi pădurești grădinelor școlare, și se mijlocește pentru țărani cumpărarea

de pomi nobili. Până acum s'a aranjat 3 mari expoziții de poame, struguri și derivatele lor. În Seliște reuniunea are un cupțor de uscat poame și legume, stind la dispoziția țărânelor. Tot în Seliște s'a înființat o mare grădină de model, care va fi pusă în serviciul școlii agricole române în pregătire. — Pentru a îmbunătăți soiul plantelor, în cursul celor 17 ani s'a distribuit gratuit semințe în preț de 3000 cor. Pentru a promova cultura plantelor și vitei de vie se țin prelegeri practice, se distribuie gratuit unelte și se publică broșuri cu povești în această materie. — Prin înființarea «tovărășii» agricole sătești s'a răspândit printre țărani numeroase mașini agricole, în parte cu vapor, cari se sporesc treptat și dau un rezultat strălucit. — Tot această reuniune a mijlocit înființarea mai multor tovărășii de credit, sistem Raiffeisen, a publicat 12 broșuri și cărți, trațind în limbă populară diverse chestiuni agricole, de interes pentru țărani; prin întruniri agricole, la cari participă sătenii cu mic cu mare, și cari sînt de un neprețuit folos pentru eonomi. Avera totală a societății e de 12.000 cor. și are 700 membrii. — Reuniunea a contribuit, ca nici una alta, și la propășirea industriei casnice, a cărei splendide rezultate s'a putut vedea în expoziția din 1902 și se află în prezent cuprinse în albumurile despre care am vorbit în altă parte.

Această bunăstare și înfloritoare activitate a reuniunii e a se mulțumi vrednicilor bărbați harnici, Dimitrie Comșa, președinte, și V. Tordășianu, secretar de 14 ani al reuniunii. Dl. D. Comșa, a cărui fotografie o reproducem în acest număr, e președintele reuniunii din 1894. S'a născut în Sibiiu, la 1846 din țărani frunțași. După terminarea maturității și a cursului teologic, a studiat 2 ani în străinătate agricultura, iar în anul 1874 a început cariera de profesor la seminariul din Sibiiu. De atunci încoace a muncit fără preget pentru înaintarea neamului său și mai ales pentru țărani pe cari îi iubeste din tot sufletul. Iar acum ni-a surprins cu admirabilele albumuri, prin care și-a asigurat una din cele mai frumoase pagini din pravila culturai noastre. Dumnezău să-l ajute să-și vadă realizate și alte visuri frumoase, spre fala și mărirea neamului nostru.

T.

Premii literare. «Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român» publică concurs pentru «premiul Andrei Mureșianu» de 300 cor. La concurs se va admite orice lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în decursul anului 1904, fie ea din sfera literaturii frumoase sau artistice, fie o colecțiune de literatură populară. Concurenții

vor avea să înainteze pînă la 1 Maiu a. c. la biroul «Asociațiunii» din Sibiu 5 (cinci) exemplare ale lucrării lor. Decernarea premiului se va face în ședința plenară a Secțiunilor științifice literare, iar premiarea însăși, în adunarea generală a «Asociațiunii» din anul curent.

* * *

Comitetul societății pentru fond de teatru român decerne două premii, unul de 500 cor. și al doilea de 300 cor. pentru cele mai bune piese teatrale din cîte i se vor prezenta pînă la 1/14 Octombrie a. c., între următoarele condițiuni: 1. Subiectul piesei să fie luat din viața poporului român ori a clasei noastre culte (În privința estensiunii și a genului piesei nu se pune autorului nici o restricțiune.) 2. Manuscriptul să fie scris clar și legibil, tot numai pe o față de hîrtie. 3. La manuscript se va alătura un plic sigilat, avînd pe avers titlul piesei, iar în lăuntru un bilet cu numele complet al autorului. Manuscriptele sînt a se trimite la adresa secretarului societății, dlui dr. Iosif Blaga, în Brașov, (Brassó). Pieseile premiate se vor tipări pe cheltuiiala societății; autorul va primi 50 exemplare tipărite.

DARİ DE SEAMĂ ȘI NOTIȚE LITERARE.

„**Moșneagul dela Munte**“, roman dela Pind, de *Iules Brun* și *N. Papahagi*. — «Minerva», București 1904. Prețul 1 leu 50 bani.

«O mamă are cinci fete, — noroc și voie bună lor! — Una, *România*, care are printre odoarele ei o coroană de oțel, și-a luat o sarcină de devotament și de dragoste, — sau mai bine: soarta i-a dat-o, căci au toate inima la fel, — de a veghia asupra acestei mame adorate, de a o așeza la căminul ei, cel mai liber din cele cinci. Supt acest acoperiș îngăduitor, se gîndesc împreună la scumpele absente, cari au trebuit să urmeze legea soțului străin... Două dincolo de munții frățești ai Carpaților: *Transilvania-Banatul* și *Bucovina*, a treia dincolo de Prutul care nu mai e blestemat: *Basarabia*, iar a patra dincolo de Dunărea albastră: *Armâna*...» (Prefață). — A aduce *României* vești mereu proaspete dela scumpele ei surori, aruncînd o privire asupra fiecăreia din cele patru căsnicii ale lor, — e scopul ce-l urmărește autorul într'o serie de romane, din care prezentul roman formează volumul I.: *României dela Pind*.

În cadrele unei povestiri înduioșătoare, pe alocuri cam mistice dar totdeauna interesante, — autorii întretes o mulțime de amănunte instructive asupra ființei fraților noștri de dincolo de

Dunăre: ne prezintă viața lor dela leagăn pînă la mormînt și ne descriu logodnele și nunțile, obiceiurile, îmbrăcămintea, locuința și gospodăria lor. Fiecare pagină, scrisă cu căldură, e o piatră la monumentul măreț ce l ridică memoriei primului și celui mai mare Armân: Apostol *Mărgăriteșcu*, întemeietorul celei dintii școli românești în Pind: a școlii din satul său *Avdela*.

*

«**Teatru sătesc**» de trei învățători. Librăria G. N. Vlădescu, Cîmpulung, 1904. Prețul 75 bani.

Trei învățători harnici din România: *Rădulescu-Codin*, *G. Popescu* și *Șt. St. Tuțescu* au adunat într'un mic volum patru piese ușoare, scrise anume pentru popor, în cari cu multă dragoste pentru țărănimea noastră, stăruie să lumineze sătenii asupra primejdii or și urmărilor apucăturilor rele. În «Școala și oștirea» scot la iveală foloasele învățaturii; În «Jurămintele strimbe» ne zugrăvesc pe omul gata să joare din dușmănie strimb în potriva de-apropielui său; în «Doctorul de plasă» combat superstițiunile și farmecile pricinuitoare de atîtea rele, iar în «Logofătul Călin» ni-se prezintă sfîrșitul cămătarului, și binefacerea ce rezultă din «societățile economice culturale», cari cu ușurință se pot înființa și la sate. — Credem, că învățătorii noștri — și avem ațiția, cari în privința hărniciei nu stau în urma nici unui neam, — vor grăbi să-si procure acest mic volum, ca prin reprezentarea acestor piese instructive, să contribuie și prin pilde la stîrpirea relelor zugrăvite în ele.

„**V. Alexandri: Pastelle**“, aus dem Rumänischen übertragen von *Konrad Richter*, — Buchandlung: Mayer und Müller, Berlin N. W. — Prețul 1 marcă.

E totdeauna semn îmbucurător cînd străinii se simt îndemnați să traducă în limba lor, pentru miile lor de cetitori, operele autorilor noștri, cari altmintrelea le-ar rămînea pentru totdeauna necunoscute. D-l *Richter* a făcut literaturii române un serviciu bun dînd publicității traducerile sale — perfect reușite — a pastelurilor bardului dela Mircești. Pastelurile aceste, la număr 40, numai pe alocuri își fac impresia unei traducerii. Drept specimen reproducem: *Rodica*.

Frisches Wasser in ihrer Kufe,
Auf die weisse, volle Schulter gestellt,
Hört jung Rodica nicht auf die Rufe
Der lustigen Schnitter zur Seite im Feld.

Aber sie springen ihr schon entgegen,
Jauchzen: «Rodica, du Lilienbild!
Fülle trägst du, erquickenden Segen,
Und jeder Wunsch sei auch dir erfüllt.

Braut sollst du werden, sollst Königin werden,
Wohin du trittst, tritt auf Blumen und Moos,
Wie deins soll kein Haus sein auf Erden,
Goldkinder dir blühen aus deinem Schoss.

Und sie werfen nach ihr mit Weizenähren
Und trinken durstig die Kufe aus,
Sie lacht und schüttelt die Haare, die schweren,
Und fliegt von den Wilden lächelnd nach Haus.

*

Szabó Emil: Coşbuc György, tanulmány a román irodalomtörténet köréből. Blaj 1904. 174 pp în 8° mare. Teza de doctorat a dlui prof. Szabó ni se înfăţişează ca monografie asupra lui Coşbuc, scrisă în deplină cunoştinţă de cauză, cu aparat ştiinţific, şi într'o estensiune neobiceiuită pînă acum la astfel de lucrări. Allăm, în afară de cele cunoscute din alte scrieri asupra lui Coşbuc, şi câteva date biografice de valoare, cu totul nouă. La capitolul din urmă, în care se face aluzie la înrudirea dintre Coşbuc şi Petőfi — o constatare adevărată, asupra căreia se putea insista mai mult — aflăm aneiate frumoasele traduceri în ungureşte ale dlui Révay Károly, din Coşbuc. Cartea dlui dr. Szabó este cu atît mai actuală, cu cît publicul maghiar are foarte mari simpatii pentru Coşbuc, proiectîndu-se din partea Asociaţiei lor culturale o ediţie completă alui Coşbuc în traducere ungurească.

*

«**Banca Austro-Ungară**» de Ioan I. Lăpedatu, prof. de ştiinţe comerciale. Librăria arhidiecezană, Sibiiu 1904. Preţul 1 cor.

Un studiu cu atît mai interesant, cu cît e de cea mai mare actualitate. Cuprinde istoric, menirea, importanţa şi operaţiunile acestei bănci de stat. E o lectură instructivă nu numai pentru specialiştii, ci şi pentru publicul mare.

*

Am mai primit la redacţie: «Căzanie populară», despre păcatele sătenilor de I. Roman Ed. «Răvaşul», Cluj, preţul 20 banf. — «Cîntările vechi funebre» aranjate şi armonizate pentru cor bărbătesc de I. Vidu. Librăria diecezană, Caransebeş. Preţul 3 coroane. — «Regulele ortografice stabilite de Academia Română» nrul 18 din Biblioteca pop. a Asociaţiunei, preţ. 10 banf. — «Dar de Crăciun», versuri de Iosif Stanca. Tip. G. Nichin, Arad, pr. 10 banf. — «Capul lui Mihai-Viteazul», legendă în versuri de Cîru Oeconomu. Librăria C. Sfetea, Bucureşti, preţul 60 banf. — «12 cîntece de şcoală pentru 2 şi 3 voci egale» de Timotei Popovici. Libr. arhidiecezană Sibiiu, preţ. 50 banf. — «O rugăciune» de Carmen Sylva, trad. din l. germană de B. Arian. Nr. 223 din Biblioteca pentru toţi alul L. Alcalay. Preţul 30 banf. — «Bureţii comuni» [Schizophyta, Eumycetes] studiu de Dr. Ambrosiu Cheţian, profesor, Blaj, 1905. Preţul 1 cor. — «Studiul de comptabilitate» de Ioan I. Lăpedatu. Numărul 1 din Biblioteca băncilor române. Edit. «Re-

vistei economice» Sibiiu, 1904. Preţul 50 banf. — «Cîntece pentru uzul societăţilor corale», de Aurel Popovici. Editura autorului, Ticvaniu mare, 1905. Preţul 10 cor. Un volum de 75 pagini, executat în mod ireproşabil şi cuprinzînd 8 coruri mixte şi 7 coruri bărbăteşti. Nefiind specialiştii în ale muziceii, ne mărginim a o recomanda în atenţiunea pricepătorilor.

POŞTA REDACŢIEI.

Aviz. Aducem la cunoştinţa cetitorilor noştri că numerele 1—4 din 1905 s'au epuizat cu desăvîrşire. Din cauza aceasta n'am putut trimite nici noilor abonaţi decît cîteva numere răzleţe.

Costin. Răbdare... Aceste sînt cam lungi şi n'avem de-ocamdată spaţiu mult. Trimite-ne altele mai scurte.

«**Mamel.**» Mai puţin reuşită ca cea trimisă în trecut. Versificaţia pe alocuri nu-i corectă de tot.

Di ce plîngi nemişăiată,
Cînd trec toamna rîndunicii,
Şi la Maica Precurată
Duios gîndul ţi-l ridică?...

Scormoneşte printre hîrtiile tale şi trimite-ne deodată mai multe, să putem alege şi răspunde mai în merit.

I. M. (S.) Niciu metru, niciu rimă, niciu gîndire, niciu limbă, niciu nimic...

Crivăful noaptea în tăcere
Răsună prin crengiş,
Ii mişcă creanga cu durere
— Vorbeşte ca prin vis...

E cert: «vina dela dreapta nu se zbate ca de poet, ci e nişte sînge rău»... Eşti însă tînăr, vei învinge dar uşor boala. Alegeţi altă indeletnicire, mai plăcută şi mai folositoare pentru dta — şi alţii. Dacă nu poţi altminteri, trimite-ne altele — peste 9 ani! (*Nonum prematur in annum*).

Bis. (R.) Colecţiil de pe anii trecuţi nu mai avem decît foarte puţine. Anii 1903 şi 1904 costă, legate: cîte 14 cor.; nelegate: cîte 12 cor. (Pentru străinătate: 15 cor., nelegate.) — Din anul 1902 ne lipsesc numerele 9 şi 10.

APARE:

La 1 şi 15 a fiecărei luni, stil v.
Preţul acestui număr 50 b.
în România 65 banf

ABONAMENTUL:

Ediţia de lux: 20 cor. Str. 25 cor.
pe an.
Pe 1 an 12 cor., pe jumătate
de an 6 cor.
Pentru străinătate 1 an 16 cor

Redacţia şi Administraţia:

IV, STR. ZÖLDFÁ, 7.

Tipografia «POPORUL ROMÂN» Budapesta, VII., Amazon-u. 6—8

„ARDELEANA”⁶⁶

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

SEDIUL : ORĂȘTIE, CASELE PROPRII.

◁ Fondată la 1885. — Capital social : 500,000 cor. — Fonduri : 399,000 cor. ▷

Starea depunerilor : peste 2.400,000 cor.

Primește : Depuneri spre fructificare, dela particulari cu 4 $\frac{1}{2}$ % fără anuni, cu 5% cu anuni, iar dela corporațiuni culturale cu 5% interese.

Darea de venit după interese o solvește institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute prin poștă se efectuează cu reîntoarcerea poștei.

IMPORT DE CAFEA ȘI TEA ROMUL PASCU, FIUME.

Cafele.

Nrul	La comandă e bine să se amintească și numărul cafelei	1		5	
		Kgr.	C. ml.	Kgr.	C. ml.
1	Santos, naturală și alensă	2 50	12 50		
2	Menado-Liberia, cu boabe galbuse, foarte mari	2 90	14 50		
3	Rio-mărgel, are un gust foarte bun	2 90	14 50		
4	Portorico, foarte căutată, mărime mijlocie...	2 90	14 50		
5	Portorico-Piraldi, cel mai fin soi de Portorico	3 60	18 —		
6	Cuba, fină	3 —	15 —		
7	„ mai fină	3 20	16 —		
8	„ cea mai fină	3 50	17 50		
9	„ -mărgel, calitate foarte bună	3 20	16 —		
10	„ -specialitate, de fineță rară, boabe mari foarte frumoasă	3 70	18 50		
11	Jamaica, cuno-culă pretutindena de călea bună	3 10	15 50		
12	Java Vineșle, foarte frumoasă cu boabe egale	3 30	16 50		
13	Java Aurie, soi cu menado, ușoară	3 40	17 —		
14	Neylgherry, călea grea, foarte recomandabilă	3 50	17 50		
15	Ceylon, fină	3 80	19 —		
16	„ plantațiune, cel mai fin soi de Ceylon	4 20	21 —		
17	„ mărgel plantat, cel mai fin soi de	—	14 75		
18	Mocca arabă, tare zdrobită, dar foarte fină	—	15 25		
19	Rio mărgel — Cuba Nr. 6	—	16 25		
20	Portorico Nr. 4 — Cuba mărgel amestec de	—	16 25		
21	Java Aurie — Jamaica } cafea	—	18 25		
22	Mocca — Cuba specialitate	—	18 25		

Promit serviciu prompt și cu acuratețe, rogînd P.T. publicul românesc pentru binevoitorul sprijin.

Cu profundă stimă:

Import de cafea și tea
ROMUL PASCU, FIUME.

Kurczak & Sza

Primul institut de chemigrafie.

Esecută clișee în aramă și ținc, pe lângă garanție și prețuri moderate.

Budapest, vm. Szentkirályi-utca 13

„Luceafărul”

REVISTĂ LITERARĂ

— apare de două ori pe lună —

supt direcțiunea d-lor

Alexandru Ciura, Octavian Goga, Octavian Tăslăuanu.

Ediția specială de lux: pe an ... 20 coroane
pentru România ... 25 franci

Ediția de pină acum: pe an ... 12 coroane

Pentru preoți săraci, învățători și studenți: în Ungaria pe 1 an ... 7 coroane
în România pe 1 an ... 12 franci.

Redacția și administrația:
Budapesta, IV., Zsidva-utca 7.